

Ekonomista profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – ekonomists.
2. Profesijas kods – 2631 02.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – piektais profesionālās kvalifikācijas līmenis.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:

– ekonomists analizē dažādus ekonomiskos procesus gan atsevišķu uzņēmumu, gan tautsaimniecības līmenī, t.i. analizē nodarbinātības, darba ražīguma un samaksas, ražošanas ieņēmumu un izdevumu gūšanas procesus, naudas apgrozījuma, finanšu aprites procesus, noskaidro faktorus, kas šos procesus ietekmē; plāno uzņēmuma darbību ar mērķi palielināt rezultātu efektivitāti; meklē risinājumus, kas palīdz novērst riskus, izstrādā budžetu un seko tā izpildei, izveido rezultātu efektivitātes novērtēšanas sistēmu un kontrolē normatīvajos aktos minēto procesu reglamentējošo prasību ievērošanu; organizē un vada plānošanas un analīzes darbu; informē un konsultē par ilgtspējīgas izaugsmes un saimnieciskās darbības plānošanas jautājumiem, kā arī patstāvīgi plāno un veic zinātniskās pētniecības darbu ekonomikas jomā un izstrādā priekšlikumus tā rezultātu ieviešanai.

Ekonomists strādā uzņēmumos jebkurā tautsaimniecības nozarē, kā arī nevalstiskajās organizācijās.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja analizēt un novērtēt ekonomisko vidi makro un mikro līmenī, tās attīstības tendences un perspektīvas Latvijā un pasaulē, un izstrādāt priekšlikumus nozaru un tautsaimniecības attīstības politikas pilnveidošanā.

2. Spēja identificēt sociālās un ekonomiskās vides un to procesu izmaiņas, un pieņemt lēmumus par uzņēmuma saimnieciskās darbības mērķu un plānu maiņas nepieciešamību.

3. Spēja noteikt darbības mērķus un pamatvirzienus uzņēmuma, kā arī nozares un valsts ilgspējīgas izaugsmes un attīstības efektivitātes paaugstināšanas nodrošināšanai.

4. Spēja orientēties normatīvo aktu prasībās ekonomikas jomā.

5. Spēja sastādīt, analizēt un koriģēt ekonomisko procesu prognozes.

6. Spēja pielietot finanšu un statistikas informāciju uzņēmuma saimnieciskās darbības uzskaitē, plānošanā un analīzē.

7. Spēja sastādīt, analizēt un koriģēt funkcionālos un finanšu budžetus, mērķtiecīgi analizējot ieņēmumu un izdevumu dinamiku un struktūru.

8. Spēja izvēlēties un izmantot uzņēmuma darbības alternatīvus finansēšanas avotus, izvērtējot resursu piesaistīšanas iespējas, riskus un to ietekmi uz rezultātu efektivitāti.

9. Spēja analizēt un novērtēt saimnieciskās darbības (pamatdarbības, investīciju un finanšu) rezultātus un identificēt uzņēmuma saimniecisko darbību ietekmējošos faktoros.

10. Spēja apkopot datus, izmantojot modernās informācijas tehnoloģijas darbības plānošanai, kontrolei un koriģēšanai.

11. Spēja nodrošināt efektīvu finanšu izlietošanu, analizējot, plānojot un koriģējot naudas plūsmu.

12. Spēja sagatavot informāciju uzņēmuma vadībai par plāna izpildes gaitu lēmumu pieņemšanai saimnieciskās darbības attīstībai.

13. Spēja izstrādāt un pielietot uzņēmumu saimnieciskās darbības efektivitātes rādītāju sistēmu.

14. Spēja izstrādāt un kontrolēt saimnieciskās darbības efektivitātes palielināšanas plānu.

15. Spēja izvērtēt un izmantot normatīvajos aktos noteiktos (tai skaitā, nodokļu) atvieglojumus darbības efektivitātes paaugstināšanai.

16. Spēja izstrādāt investīciju, jauno produktu ieviešanas un jauno tirgu apgūšanas projektus, tos vadīt.

17. Spēja pielietot ilgtermiņa ieguldījumu projektu efektivitātes novērtēšanas metodes, noteikt to ienesīgumu un riskus, sagatavot informāciju lēmumu pieņemšanai par investīcijām.

18. Spēja izstrādāt programmas un pasākumus darba efektivitātes paaugstināšanā, nodrošināt to īstenošanu, uzraudzību un kontroli.

19. Spēja izstrādāt programmas un pasākumus resursu (cilvēkresursu, finanšu, materiālu u.c. resursu) pārvaldībā, veikt to īstenošanu, uzraudzību un kontroli.

20. Spēja kontrolēt uzņēmuma aktīvu vērtību, izmantot uzskaites datu bāzes informāciju operatīvai kontrolei.

21. Spēja analizēt nodarbinātību, darba ražīgumu un darbaspēka izmaksas makro- un mikro līmenī.

22. Spēja interpretēt un izmantot darbības plānošanai pamatdarbības, finanšu un investīciju darbības analīzes rezultātus.

23. Spēja noteikt finanšu vadības pasākumus mērķu sasniegšanai.

24. Spēja novērtēt saimnieciskās darbības un finanšu riskus un sastādīt to novēršanas plānu.

25. Spēja nodrošināt darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības normatīvo aktu prasības.

26. Spēja nodrošināt darba tiesisko attiecību normu ievērošanu.

27. Spēja sazināties valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.

28. Spēja veikt pētījumus ar zinātnisko vērtību ekonomikas nozarē un prezentēt iegūtos rezultātus.

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Izmantot ekonomikas teorijas atzinumus konkrētu faktu vērtēšanā un analīzē.

2. Plānot un analizēt ekonomiskās aktivitātes produktu, finanšu un darba tirgos.

3. Izprast sabiedrībā notiekošos procesus un to ietekmi uz sociāli ekonomisko vidi.

4. Izprast likumdošanas procesu un tā ietekmi uz uzņēmumu un ekonomiku kopumā.

5. Izvērtēt sabiedriskajā apspriešanā izvirzīto normatīvo aktu projektus ekonomikas jomā un sniegt priekšlikumus to pilnveidošanai.

6. Izvērtēt un salīdzināt saimnieciskās darbības alternatīvas, novērtēt to iespējamās sekas.

7. Noteikt uzņēmuma mērķus.

8. Novērtēt makroekonomisko situāciju un plānot uzņēmuma saimniecisko darbību atbilstoši mainīgiem apstākļiem.

9. Izprast saimnieciskās darbības ietekmi uz sociālekonomisko un ekoloģisko vidi īsā un ilgā laika posmā.

10. Veikt saimnieciskās darbības plānošanu un finanšu vadību.

11. Prognozēt uzņēmuma saimniecisko darbību un to ietekmējošos faktorus.

12. Noteikt finanšu piesaistīšanas un izvietojšanas veidus atbilstoši saimnieciskās darbības mērķiem.

13. Izprast un analizēt uzņēmuma pamatdarbības, finanšu un investīciju darbības kopsakarības un rezultātus.

14. Izstrādāt uzņēmuma saimnieciskās darbības efektivitātes palielināšanas pasākumus.

15. Vērtēt investīciju projektu efektivitāti.

16. Pārzināt un pielietot risku identificēšanas, novērtēšanas un novēršanas metodes.

17. Izstrādāt saimnieciskās darbības un finanšu risku samazināšanu plānu.

18. Pārzināt un pielietot aktīvu vērtības noteikšanas metodes.

19. Lietot finanšu un statistikas informāciju.

20. Pārzināt saimnieciskās darbības uzskaiti un kontroli.
21. Pārzināt funkcionālo un finanšu budžetu un finanšu pārskatu sastādīšanas metodes.
22. Pārzināt banku un finanšu sektora darbību un nodokļu sistēmu.
23. Izmantot atbilstošas vadības metodes un formas.
24. Pārzināt un lietot uz argumentiem balstītas lēmumu pieņemšanas metodes.
25. Lietot modernās informācijas tehnoloģijas.
26. Strukturēt, analizēt un izmantot iegūto saimnieciskās darbības informāciju.
27. Izmantot secinājumu veidošanas loģiskās metodes.
28. Izstrādāt ar saimniecisko darbību saistītus projektus un piedalīties to vadīšanā.
29. Plānot, koordinēt un vadīt darba grupu, kā arī darboties tajā.
30. Formulēt problēmas, dot uzdevuma nostādni.
31. Veikt zinātnisko un pētniecisko darbu un pētījumu rezultātus ieviest praksē.
32. Sagatavot prezentācijas un uzstāties ar ziņojumiem par profesionāliem jautājumiem konferencēs, semināros, sanāksmēs.
33. Pārvaldīt valsts valodu.
34. Pārvaldīt vismaz divas svešvalodas saziņas līmenī.
35. Lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.
36. Pastāvīgi pilnveidot profesionālās zināšanas.
37. Ievērot darba tiesisko attiecību noteikumus.

38. Ievērot darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības noteikumus.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas priekšstata līmenī:

- 1.1. ekonomikas teorijas;
- 1.2. ekonomisko sistēmu attīstības tendences pasaulē;
- 1.3. saimnieciskās tiesības.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:

- 2.1. nodokļu politika;
- 2.2. starptautiskās ekonomiskās attiecības;
- 2.3. lietišķā komunikācija;
- 2.4. statistika;
- 2.5. socioloģija;
- 2.6. nozares tehnoloģijas;
- 2.7. vides ekonomika;
- 2.8. profesionālie termini valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.

3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas lietošanas līmenī:

- 3.1. makroekonomika;
- 3.2. mikroekonomika;
- 3.3. komercdarbības ekonomika;
- 3.4. ekonomiskā analīze un plānošana;
- 3.5. ekonomiskā prognozēšana;
- 3.6. vadības zinības;
- 3.7. finanšu vadība un analīze;
- 3.8. tirgzinības;
- 3.9. kvalitātes vadība;
- 3.10. projektu izstrāde, vadīšana un īstenošana;
- 3.11. informācijas tehnoloģijas;
- 3.12. finanšu grāmatvedība;
- 3.13. vadības grāmatvedība;
- 3.14. pētnieciskā darba metodoloģija;
- 3.15. vides aizsardzība;
- 3.16. valsts valoda;
- 3.17. divas svešvalodas saziņas līmenī;
- 3.18. darba aizsardzība;
- 3.19. darba tiesiskās attiecības.

Pienākumi un uzdevumi :

Pienākumi	Uzdevumi
1. Ekonomiskās sistēmas makro un mikro vides novērtēšana	1.1. izprast pasaules ekonomikas attīstības tendences; 1.2. novērtēt makroekonomisko vidi; 1.3. novērtēt ārējās vides faktoros un to ietekmi uz saimniecisko darbību; 1.4. analizēt un izvērtēt valsts makroekonomisko un struktūrpolitiku; 1.5. novērtēt mikroekonomisko vidi; 1.6. novērtēt iekšējās vides faktoru iedarbību; 1.7. izstrādāt priekšlikumus saimnieciskās darbības organizēšanai, atbilstoši makro un mikro vides izmaiņām.
2. Komercesektora un publiskā sektora institūciju (organizāciju) attīstības virzienu un mērķu noteikšana	2.1. raksturot organizācijas pastāvēšanas pamatu; 2.2. noteikt organizācijas misiju, vīziju un attīstības mērķus; 2.3. precizēt organizācijas filozofiju un vērtības; 2.4. formulēt stratēģiskos, taktiskos un operatīvos mērķus; 2.5. precizēt organizāciju attīstības virzienus atbilstoši iekšējās un ārējās vides izmaiņām.
3. Komercesektora un publiskā sektora institūciju (organizāciju) saimnieciskās darbības kopumā un atsevišķu tās posmu prognozēšana un plānošana	3.1. noteikt organizācijas darbībai nepieciešamos resursus; 3.2. plānot un vadīt organizācijas finansējuma efektīvo piesaistīšanu un izlietojumu; 3.3. plānot un vadīt organizācijas darba ražīgumu un samaksu, ražošanas izdevumus un ieņēmumu gūšanas procesus 3.4. plānot un vadīt organizācijas naudas apgrozījumu, finanšu aprites procesus; 3.5. izstrādāt sistēmu plānu izpildes kontrolei; 3.6. prognozēt pieņemto lēmumu finansiālos rezultātus.

<p>4. Komercesektora un publiskā sektora institūciju (organizāciju) stratēģisko un taktisko mērķu sasniegšanas vadīšana</p>	<p>4.1. izvēlēties mērķa sasniegšanas stratēģiju 4.2. izpētīt mērķa sasniegšanas alternatīvos variantus; 4.3. noteikt piemērotāko organizācijas struktūru; 4.4. identificēt veicamās funkcijas un to izpildei nepieciešamo personālu; 4.5. izstrādāt ieteikumus organizācijas ekonomiskās politikas pilnveidošanai.</p>
<p>5. Komercesektora un publiskā sektora institūciju (organizāciju) saimnieciskās darbības procesu un resursu vadīšana, ar mērķi nodrošināt to efektīvu izmantošanu</p>	<p>5.1. veikt zinātniskās pētniecības darbu, attīstot ekonomiskās teorijas, koncepcijas un metodikas; 5.2. risināt pašreizējās un nākotnes ekonomiskās problēmas; 5.3. izstrādāt priekšlikumus vadības lēmumiem, kas vērsti uz efektīvāku resursu izmantošanu; 5.4. sniegt konsultācijas ekonomisko procesu vadības jomā;</p>
<p>6. Komercesektora un publiskā sektora institūciju (organizāciju) saimnieciskās darbības procesu un rezultātu analīze</p>	<p>6.1. izstrādāt rezultātu novērtēšanas metodoloģiju; 6.2. veikt sasniegto rezultātu kvantitatīvo un kvalitatīvo analīzi un interpretāciju atbilstoši mērķiem un uzdevumiem; 6.3. noteikt uzņēmējdarbības un finanšu riskus, veikt to analīzi un ieteikt to novēršanas pasākumus; 6.4. sagatavot iekšējos metodiskos dokumentus ekonomiskās efektivitātes novērtēšanas jomā.</p>
<p>7. Ekonomiskās attīstības problēmu pētīšana</p>	<p>7.1. identificēt pastāvošās problēmas tautsaimniecībā makrolīmenī; 7.2. strukturēt un detalizēt ekonomikas attīstības problēmu risinājuma variantus organizāciju līmenim; 7.3. novērtēt starptautisko procesu ietekmi uz valsts tautsaimniecības attīstību; 7.4. izstrādāt koncepciju ekonomisko procesu virzības ietekmēšanai.</p>

Ekonomista profesijas standarta izstrādes darba grupa:

Brūna Inta – LU Ekonomikas un vadības fakultātes profesore;

Didenko Konstantīns – RTU Inženierekonomikas fakultātes profesors;

Liepiņa Rita – Rēzeknes augstskolas profesore;
Saksonova Svetlana – LU Ekonomikas un vadības fakultātes asociētā profesore;
Dābols Ainis – Latvijas Nodokļu konsultantu asociācija;
Līce Anita – Latvijas Darba Devēju konfederācijas Izglītības un nodarbinātības eksperte.

Ekonomista profesijas standarta eksperti:

J.Pūce – Ekonomikas ministrijas valsts sekretārs;
Ž.Jaunzeme – Grende – Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras valdes priekšsēdētāja;
R.Šneidere - Latvijas Republikas Grāmatvežu asociācijas valdes priekšsēdētāja;
E.Filipovs- Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektors vietnieks.